

HRONOLOGIJA VAŽNIJIH DOGAĐAJA IZ ŽIVOTA JEVREJSKE ZAJEDNICE U JUGOSLAVIJI (1959 i 1960)

Hronologija je postala stalni prilog „Jevrejskog almanaha“. Dosada je objavljena u sve tri njegove sveske a obuhvatila je važnije događaje od 1944. do zaključno 1958. godine, tako da sa periodom koji sada obuhvata predstavlja celinu za čitavi posleratni period sve do poslednjih dana, do kraja 1960. godine.

I ovoga puta kao i ranije, ona je obuhvatila i neke važnije događaje iz života pojedinih opština, koji po svom značaju prelaze lokalne okvire, kao i neke događaje koji su značajniji za jevrejsku zajednicu Jugoslavije, iako nemaju neku neposrednu vezu sa samim radom i životom Saveza. Oude na prvom mestu dolaze neki događaji političke, ekonomske, kulturne i fiskulturne saradnje između naše zemlje i Izraela.

Iz same hronologije, i kada bi ona bila mnogo potpunija, ne može se videti sav mnogostrani rad Saveza naše jevrejske zajednice, koji se pretežno, kao i svake druge ustanove i organizacije, ne sastoji samo iz važnih događaja, nego i iz svakodnevnog i raznovrsnog, redovnog i vanrednog delatnosti.

Nadamo se da će ova hronologija korisno poslužiti čitaocu da se upozna sa našim životom u periodu koji ona obuhvata, a Savezu, opštinama i zainteresovanim pojedincima za dalju razradu i dopunu, mada dosada nije, koliko je nama poznato, korišćena u tu svrhu. No, ona i ovako kako je napisana može korisno da posluži budućim hroničarima i istoričarima kao sirova građa i orijentacija za iznalaženje i proučavanje materijala koji ih interesuje ili za temeljnije i dublje pisanje istorije posleratne jevrejske zajednice Jugoslavije.

1959. godina

20. do 30. januar Savez jevrejskih opština Jugoslavije* organizovao je u Beogradu seminar za jevrejske omladinske i pionirske rukovodioce na kome je učestvovalo 22 slušalaca iz Beograda, Zagreba, Sarajeva, Subotice, Vukovara i Vinkovaca.
22. januar U velikoj sali Jevrejskog doma u Beogradu priredeno je književno veče na kome su čitani odlomci iz nagrađenih radova sa IV nagradnog konkursa Saveza za naučne i književne radove sa jevrejskom tematikom.

* u daljem tekstu: Savez.

23. do 26. januar U Beogradu je boravila g-ca Debora Miler, stručni saradnik JOINT-a za pitanja vaspitnog rada i letovanja jevrejske omladine.
25. januar Za vreme svog boravka u Splitu, prof. Pinhas Steg, iz Tel Aviva, održao je predavanje o životu i radu Jevreja iz Jugoslavije koji su se posle rata iselili u Izrael.
Savez je posećio g. N. Hamac, predstavnik JOINT-a iz Ženeve.
- januar Za novog urednika „Jevrejskog pregleda“, umesto dra Žaka Konfina, Izvršni odbor Saveza postavio je Davida-Dale Levija, sekretara Saveza.
U Izraelu je umro Josef Sprincak, prvi predsednik izraelskog parlamenta.
Bilten Saveza dobio je naziv „Jevrejski pregled“ i počeo da izlazi u 3500 primeraka.
Četrdeset godina od prvog broja „Židovske svijesti“, organa bosanskih Jevreja.
Odlazak Nade Kon, omladinke iz Zagreba, u Pariz, na kurs za jevrejske omladinske rukovodioce.
6. februar Desetogodišnjica rada Bogdana Vajsa na dužnosti upravnika Jevrejskog doma staraca u Zagrebu.
24. februar U popodnevnom programu Radio Zagreba nastupio je zagrebački jevrejski pevački zbor.
- februar Porodica Omri (ranije Štajndler), poreklom iz Jugoslavije, sada u kibucu Šaar Haamakim u Izraelu, poklonila je Savezu biblioteku pok. dra Lea Štajndlera.
Jevrejsku zajednicu Jugoslavije posetio je g. Hari Bronštajn, rabin iz Njujorka.
Fudbalski klub „Radnički“ iz Beograda gostovao je u Izraelu.
5. mart Konzul SAD u Sarajevu, prilikom odlaska iz Sarajeva na novu dužnost, učinio je kurtoaznu posetu sarajevskom rabinu Menahemu Romano.
30. mart Član izvršnog odbora Saveza dr Zdenko Levntal, kao stipendista CLAIMS-a, otputovao je u London, gde je za vreme od tri meseca prikupljao istorijske podatke o Jevrejima u jugoslovenskim zemljama.

- mart U Beogradu i Zagrebu boravio je dr Joel Rozenberger, advokat iz Tel Aviva i dugogodišnji predsednik Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Izraelu.
- U Zagrebu je boravio Š. Braginski, član izraelskog ogranka Egzekutive Jevrejske agencije.
- mart—april U Jugoslaviji je boravio Jakir Eventov (Drago Štajner), rukovodilac istorijskog pododbora Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Izraelu, radi istraživanja dokumenata i materijala po muzejima i arhivama od važnosti za istoriju jugoslovenskih Jevreja. On je u Zagrebu, Splitu i Rijeci održao predavanja o kulturnom životu u Izraelu.
- U okviru novog trgovinskog ugovora između Jugoslavije i Izraela, predviđen je iznos od 15 hiljada dolara za nabavku jugoslovenskih knjiga i časopisa.
- april Izdavačko preduzeće „Am oved“ u Izraelu izdaje poznati roman Ive Andrića „Na Drini ćuprija“ na hebrejskom jeziku.
- Generalni sekretar izraelske Ujedinjene radničke partije MAPAM uputio je Centralnom komitetu Saveza komunista Jugoslavije pozdravni telegram povodom 40-godišnjice Komunističke partije Jugoslavije.
- 5.—6. april Izvanredni poslanik i opunomoćeni ministar Izraela u Jugoslaviji g. Abraham Darom, sa porodicom, posetio je Jevrejsku opštinu i sinagogu u Dubrovniku, gde je razgledao istorijske i kulturne vrednosti.
- 23.—26. april Delegacija Opšte federacije jevrejskih radnika Izraela (HISTADRUT-a) prisustvovala je radu Četvrtog kongresa Saveza sindikata Jugoslavije.
- April U izdanju Saveza izišla je iz štampe treća sveska „Jevrejskog almanaha“ za 1957—58. godinu, na 350 stranica, sa 30 fotografija.
- april—maj Na svome putu po zemljama Azije i Afrike delegacija srpske pravoslavne crkve na čelu sa patrijarhom Germanom posetila je i Izrael.
- Učešće Izraela na Međunarodnom sajmu u Novom Sadu.
- 5.—6. maj U Beču je održana sednica Egzekutive Svetskog jevrejskog kongresa.

9. maj U Beogradu je održan sastanak Koordinacionog odbora jevrejskih omladinskih sekcija pri Savezu.
15. maj Povodom Dana pobjede položeni su vencici NO Beograda, Izraelskog poslanstva i drugi na spomenik jevrejskim palim borcima i žrtvama fašizma na Jevrejskom groblju u Beogradu.
26. maj Hor Jevrejske opštine u Beogradu priredio je u sali Radničkog univerziteta „Đuro Salaj“ koncert jevrejske muzike.
31. maj Savez je uputio telegram solidarnosti godišnjoj skupštini Francuskog nacionalnog komiteta Pokreta protiv rasizma, antisemitizma i za mir, u Parizu.
- maj Jevrejsku zajednicu u Jugoslaviji posetili su Herbert Kacki, zamenik generalnog direktora JOINT-a, i dr Ladislav Molnar, član zdravstvenog saveta evropske centrale JOINT-a u Ženevi. Za vreme svog boravka u Jugoslaviji oni su obišli jevrejske ustanove u Beogradu, Zagrebu, Sarajevu i Dubrovniku, a bili su primljeni od strane pomoćnika sekretara Sekretarijata za socijalnu zaštitu Saveznog izvršnog veća.
- U Beogradu je boravio g. Edvin Rozenberg, predsednik velike jevrejske humanitarne organizacije HIAS.
- Ivan Brandajs, član uprave Jevrejske opštine u Zemunu, predstavljao je jevrejsku zajednicu u Jugoslaviji na proslavi Dana nezavisnosti Izraela (Jom ha-acmaut).
- U prostorijama Saveza priređena je izložba dela Šaloma Alehema (povodom 100-godišnjice njegova rođenja) i Hajima Nahmana Bjalika (povodom 25-godišnjice njegove smrti).
- U Zagrebu je boravio g. Roman Šmucer, počasni predsednik Udruženja jugoslovenskih Jevreja u SAD, sa suprugom.
- U Hajfi je gradski Etnografsko-folklorni muzej priredio izložbu jugoslovenskog folklora i narodne umetnosti.
- U Tel Avivu je na hebrejskom jeziku izišao iz štampe i pušten u prodaju program Saveza komunista Jugoslavije u izdanju Ujedinjene radničke partije Izraela (MAPAM).

16. jun Jevrejska opština u Zagrebu priredila je u sali Jevrejskog doma u Zagrebu svečanu akademiju u čast 40-godišnjice Komunističke partije Jugoslavije.
24. jun Jevrejska opština u Osijeku priredila je komemoraciju povodom 25-godišnjice smrti dra Huga Špicera, biv. predsednika Saveza i Jevrejske opštine u Osijeku.
- jun Predsednik Republike Josip Broz Tito zahvalio se Savezu za čestitku povodom njegovog rođendana.
- Zbor zagrebačke Jevrejske opštine priredio je koncert u Jevrejskom domu staraca u Zagrebu.
- Konferencija za jevrejska materijalna potraživanja od Nemačke dodelila je stipendije kandidatima iz Jugoslavije — Bogdanu Popoviću iz Beograda za specijalizaciju jevrejske književnosti u Izraelu i Luci Petrović, službenici iz Beograda, za rad na istoriji Jevreja u Dubrovniku XVIII i XIX veka.
- Majstori grafike iz Izraela učestvovali su sa svojim radovima na tradicionalnoj grafičkoj izložbi u Ljubljani.
- 1.—2. jul Četrdesetogodišnjica prve zajedničke konferencije većeg broja jevrejskih opština iz raznih krajeva novostvorene jugoslovenske države sa ciljem stvaranja zajedničkog Saveza svih jevrejskih opština na teritoriji nove države.
7. jul Povodom Dana ustanka srpskog naroda položeni su mnogi vencu na grobove streljanih rodoljuba na Bežanijskoj kosi.
12. jul U Beogradu je održano Trinaesto redovno zasedanje Glavnog odbora Saveza.
21. jul U Sarajevu je umro inž. Želimir Seke, dugogodišnji odbornik Jevrejske opštine u Sarajevu i rukovodilac tehničke sekcije za održavanje opštinskih nekretnina.
- jul U Jugoslaviji je boravio g. Simon Romano, sa suprugom, biv. urednik Biltena Udruženja jugoslovenskih Jevreja u SAD i član uprave toga Udruženja.
- jul—avgust Grupa od 10 omladinaca iz Izraela učestvovala na izgradnji autoputa „Bratstvo—jedinstvo“.

Savez je organizovao u Splitu letovanje za jevrejsku decu i omladinu — ukupno 335 učesnika.

U internacionalnim studentskim letovalištima u Dubrovniku, Zadru i Bohinju letovali su i studenti iz Izraela.

- 2.—12. avgust Učešće delegacije Saveza — predsednik Saveza prof. dr Albert Vajs i članovi Izvršnog odbora Elza Grin i Maks Vajs — na Četvrtom plenarnom zasjedanju Svetskog jevrejskog kongresa u Stokholmu.
- 9.—21. avgust Predstavnici jevrejske omladine iz Beograda, Rozita Levi i Ješa Krajner, posefili su za vreme letovanja u Puli jednu grupu omladinaca omladinske socijalističke organizacije „Poale Cion“ iz Londona i tom prilikom održali nekoliko predavanja sa temama iz jugoslovenske problematike.
11. avgust Po želji slušalaca iz SSSR-a, radio stanica Beograd emitovala je na ruskom jeziku emisiju o položaju Jevreja u Jugoslaviji.
13. avgust Na Bledu je iznenada umro Frederik Vajt, biv. predstavnik JOINT-a i američke humanitarne organizacije CARE u Jugoslaviji, istaknuti pobornik saradnje JOINT-a sa Savezom i osvedočeni prijatelj Nove Jugoslavije.
19. avgust U Splitu je svečano osvećena renovirana i obnovljena splitska sinagoga.
- avgust Studentska šahovska reprezentacija Izraela odigrala je meč sa šahistima „Partizana“ u Beogradu.

Dr Samuel Sarafić, član Izvršnog odbora Saveza, za vreme turističkog boravka u Grčkoj, posetio je Centralnu konzistoriju Jevreja u Grčkoj, kao i druge jevrejske ustanove i organizacije u Atini.

Grupa od 20 izraelskih sportista-studenata boravila je u Beogradu kao gost Saveza sportskih organizacija Jugoslavije.

Šezdesetogodišnjica života g. Romana Šmucera, počasnog predsednika Udruženja jugoslovenskih Jevreja u SAD, dugogodišnjeg i zaslužnog jevrejskog javnog radnika i dobrotvora.

- avgust—
septembar Učešće Izraela na Trećem međunarodnom sajmu tehnike i tehničkih dostignuća u Beogradu.
5. septembar Na dan otvaranja Pedesetog jubilarnog velesajma u Zagrebu, Predsednik Republike Josip Broz Tito obišao je, između ostalih, i izraelski paviljon.
15. septembar Na sarajevskom Jevrejskom groblju u Kovačićima, obavljena je svečana sahrana zemnih ostataka Jevreja poginulih u redovima Narodnooslobodilačke vojske ili ubijenih od fašista u Lici ili na Kordunu.
18. septembar Članovi izraelske delegacije na zagrebačkom velesajmu i nekoliko istaknutih privrednika iz SAD i Holandije posetili su Jevrejski dom staraca u Zagrebu.
27. septembar Izvršni odbor Saveza odlučio je da za predstavnika Saveza u proširenoj Egzekutivi Svetskog jevrejskog kongresa imenuje predsednika Saveza dra Alberta Vajsa.
- septembar U izdanju Saveza izišao je Jevrejski kalendar za 5720. godinu.
- U izdanju Saveza izišao je novi broj „Kadime“, časopisa Jevrejske omladine Jugoslavije, prvi put sa rezimeom na engleskom jeziku.
- Prof. dr Selman A. Vaksman, proslavljeni pronalazač streptomicina, sa suprugom, boraveći u Jugoslaviji, posetio je jevrejske opštine u Dubrovniku i Splitu.
- Petar Stambolić, član Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije i član Predsedništva Saveznog odbora SSRNJ, primio je na Rijeci člana Izvršnog komiteta CK Ujedinjene radničke partije Izraela (MAPAM), Dova Zakina, koji je kraće vreme boravio u Jugoslaviji kao gost SSRNJ.
- septembar—
oktobar U našoj zemlji boravio je prof. Sesil Rot, jedan od najpoznatijih savremenih jevrejskih istoričara i autor mnogih poznatih dela. On je za vreme svog boravka održao više predavanja, među kojima i predavanje u Srpskoj akademiji nauka, i obišao jevrejske kulturne spomenike i ustanove u Beogradu, Sarajevu i Dubrovniku.
2. oktobar Za vreme boravka u Rio de Žaneiru, član Izvršnog odbora Saveza Žak Konfino posetio je redakciju Je-

vrejskog biltena „Associacio religiosa Israelita” i dao intervju o životu i položaju Jevreja u Jugoslaviji.

10. oktobar Pred svoj odlazak na koncertnu turneju po Belgiji, Francuskoj i Švajcarskoj, Hor Jevrejske opštine u Beogradu priredio je u sali u Kosmajskoj ulici koncert za članstvo beogradske Jevrejske opštine, na kome je izveden program spremljen za nastupe u inostranstvu.

Uoči Dana ustanka naroda Makedonije preneti su na partizansko groblje zemni ostaci Moše Bahara i Davida Dik Navara, boraca NOB.

17. oktobar Hor Jevrejske opštine u Beogradu priredio je koncert u Zagrebu.

21. oktobar U Dubrovnik je prispeo izraelski brod ARZA sa 400 izraelskih turista, koji su bili na kružnom putovanju po Mediteranu.

22. oktobar U Tel Avivu je između fudbalske momčadi Jugoslavije i Izraela odigrana prva kvalifikaciona utakmica za Olimpijadu u Rimu.

oktobar Kao gost jugoslovenskih univerziteta, u Jugoslaviji je boravio dr Henrik Infild, profesor sociologije i za-
drugarstva Jevrejskog univerziteta u Jerusalimu, koji je održao više predavanja na univerzitetima u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani.

U Jugoslaviji je boravio istaknuti sindikalni jevrejski javni radnik iz Njujorka, g. J. Rubinštajn, sa suprugom.

U Jugoslaviji je boravio Sačni Dreidž, poznati jevrejski javni radnik i ugledni privrednik iz Londona, sa suprugom.

U Beogradu su boravili gg. Aleks Stanton, Bernard Vajnberg i Samuel Lajbovic iz Filadelfije, SAD, predstavnici organizacije United Jewish Appeal.

Dr Zdenko Levntal, član Izvršnog odbora Saveza, rukovodilac Kulturne komisije i Istorijskog odeljenja, izabran je za docenta Medicinskog fakulteta u Beogradu.

oktobar—
novembar

Hor Jevrejske opštine u Beogradu priredio je više koncerata jevrejske, izraelske i jugoslovenske horske muzike u Brislu, Anversu, Parizu, Ženevi i Cirihu.

- 1.—6. novembar U Ženevi je održana redovna godišnja konferencija velike jevrejske humanitarne organizacije JOINT, na kojoj je Savez predstavljao njegov predsednik dr Albert Vajs.
21. novembar Jevrejska opština u Beogradu otvorila je novoadaptirane društvene prostorije u Kosmajskoj 19.
26. i 28. novembar Povodom Dana Republike Jevrejske opštine u Zagrebu i Skoplju priredile su svečane akademije, a Jevrejska opština u Sarajevu muzičku priredbu Pionirskog kluba.
9. decembar Ugledni zagrebački časopis „Informator“ posvetio je jedno celo svoje izdanje trgovinskim odnosima između Jugoslavije i Izraela.
14. decembar U okviru koncerta koji je u čast četrdesetogodišnjice KPJ i SKOJ-a priredio Hrvatski glazbeni zavod u Zagrebu uspešno je nastupio i zbor zagrebačke Jevrejske opštine.
18. decembar U Beogradu je potpisan protokol o robnoj razmeni između Jugoslavije i Izraela za 1960. godinu.
18. i 19. decembar U Izraelu je svečano proslavljena 25-godišnjica osnivanja Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Izraelu.
- 23.—30. decembar U Grenoblu je održana konferencija evropskog dela Unije jevrejskih studenata i međunarodni seminar za mlade jevrejske kadrove na kome su učestvovali omladinci Ješa Krajner iz Beograda i Dan Jungvirt iz Zagreba.
24. decembar Predsednik Republike Josip Broz Tito uputio je učesnicima proslave četrdesetogodišnjice Saveza jevrejskih opština Jugoslavije pozdravno pismo navodeći da će Savez i ubuduće u svome radu nailaziti na razumevanje narodnih vlasti.
25. decembar U Beogradu je umrla Bulina Baruh, majka prvoborca i narodnih heroja braće i sestara Baruh.
26. decembar U okviru 40-godišnjice Saveza, u Beogradu je otvoren Muzej Saveza i priređena svečana akademija.
26. i 27. decembar U Beogradu je svečano proslavljena 40-godišnjica Saveza i održana VIII posleratna konferencija Saveza jevrejskih opština Jugoslavije. Konferencija je uputila pozdravno pismo Predsedniku Republike Josipu Brozu Titu.

27. decembar Na Jevrejskom groblju u Beogradu svečano su sahranjeni posmrtni ostaci oko 1100 emigranata Jevreja iz Austrije i oko 60 Jevreja iz Šapca i okoline, koji su streljani u Zasavici kod Šapca od strane okupatora septembra 1941. godine.
- decembar Predsednik Republike Josip Broz Tito zahvalio se Savezu na čestitci povodom proslave 29. novembra.
- Završen je Peti nagradni konkurs Saveza za naučne i književne radove sa jevrejskom tematikom.
- Prilikom boravka u Jugoslaviji dr Žiga Najman, dugogodišnji član Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Izraelu, posećio je Savez.
- 1960 godina**
1. januar Savez je uputio čestitku Predsedniku Republike drugu Josipu Brozu Titu povodom Nove 1960. godine, za koju se Predsednik Tito Savezu srdačno zahvalio.
5. januar Povodom pravoslavnih božićnih praznika Savez je uputio čestitku patrijarhu srpskom g. Germanu i predsedniku Saveza udruženja pravoslavnih sveštenika FNRJ proti Milanu Smiljaniću.
15. januar Predsednik Saveza dr Albert Vajs i potpredsednik Saveza dr Lavoslav Kadelburg, te predsednik Jevrejske opštine u Beogradu Aleksandar Levi posetili su Savezni odbor SSRNJ, kojom prilikom je Savezu predat poziv da učestvuje na V Kongresu SSRNJ. Istovremeno su sa predstavnicima Saveznog odbora Radovanom Papićem i Rajom Nedeljkovićem, te drugaricom Miladom Rajter vođeni razgovori o životu i radu jevrejske zajednice u našoj zemlji.
24. januar U Beogradu je održana prva sednica novog Izvršnog odbora Saveza koji je izabran na VII konferenciji opština.
- januar Predstavnici Svetskog jevrejskog kongresa, predsednik dr Nahum Goldman i politički direktor Alek Isterman izneli su predsedniku zapadnonemačke vlade Adenaueru i ministru inostranih poslova fon Brentanu zahteve i predloge za suzbijanje neonacizma i antisemitizma u Zap. Nemačkoj.
- Konferencija za jevrejska materijalna potraživanja od Nemačke objavila je svoj sedmi godišnji program me-

đunarodnih stipendija za judaističke studije, koje će biti podeljene za školsku 1960/61. godinu.

Zbor zagrebačke Jevrejske opštine gostovao je u Firenci, Đenovi i Milanu, gde je priredio četiri koncerta.

Kvarnerska plovidba iz Rijeke otvorila je stalnu petnaestodnevnu brodsku liniju Jadran—Izrael.

U Rimu je održana Međunarodna konferencija za borbu protiv antisemitizma, u čijoj je anketnoj komisiji u Parizu učestvovao i naš poznati književnik Milan Bogdanović.

- januar—februar Naša radio-difuzna mreža vestima, komentarima i umetničkim programom, kao i štampa, reagovala je snažno na antisemitske ispade u nekim zemljama.
- Jugoslaviju je posetio poznati američki književnik i profesor Sol Belou, koji se za vreme boravka u Beogradu sastao sa predsednikom Saveza drom Albertom Vajsom, interesujući se za život i rad jevrejske zajednice Jugoslavije.
- 4.—6. februar Posle uspelog gostovanja u Ljubljani i Mariboru sa dramom nemačkog pisca Ervina Silvanusa „Korčak i deca“, Slovenačko ljudsko gledališče iz Celja prikazalo je u Beogradu ovu dramu o stradanju jevrejske dece jednog varšavskog sirotišta za vreme rata.
24. februar G. Herman Langbajn, generalni sekretar Međunarodnog komiteta bivših logoraša u Aušvicu, koji je boravio u našoj zemlji kao gost Saveza boraca, posetio je Savez.
- februar U Izraelu je gostovao fudbalski klub „Partizan“ iz Beograda.
- U Izraelu je gostovala prvakinja ljubljanske opere Nada Vidmar.
4. mart Povodom petogodišnjice smrti književnika Isaka Samokovlije, Narodni univerzitet u Sarajevu priredio je večer posvećeno ovom bosansko-jevrejskom književniku.
6. mart Savez je priredio prijem u čast g. Abrahama Daroma, opunomoćenog ministra i izvanrednog poslanika Izraela u Jugoslaviji, povodom njegovog odlaska na novu dužnost u Izraelu.

14. mart Sekretar Jugoslovenskog poslanstva u Izraelu M. Marković održao je u Tel Avivu u aktivu Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Izraelu predavanje o ekonomskim odnosima između Jugoslavije i Izraela.
- mart Vrhovni sud NR Slovenije osudio je na 4 godine i 6 meseci strogog zatvora jednog antisemitskog izgreznika koji je jevrejskim građanima u Lendavi slao uce-njivačka i preteća pisma potpisivana kukastim krstom.
- Prema saopštenju Svetskog jevrejskog kongresa, u de-cembru 1959. i januaru 1960. godina došlo je do an-tisemitskih izgređa u 1000 slučajeva i to u 243 mesta u 34 zemlje.
- Jugoslovenski poslanik u Izraelu Dragoje Đurić, sa su-prugom i osobljem Poslanstva, prisustvovao je purim-skim priredbama Snifova Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Hajfi i Nahariji.
- mart—april U okviru kurseva za postdiplomske studije istorijskog seminara Filozofskog fakulteta u Beogradu, održao je profesor dr Albert Vajs osam časova predavanja iz novije i najnovije jevrejske istorije.
6. april Svečana proslava petnaestogodišnjice oslobođenja Sarajeva, kojom prilikom su položeni i mnogi venci na grobove boraca i žrtava fašističkog terora na Je-vrejskom groblju u Kovačičima.
10. april U Beogradu je održan revanš kvalifikacioni susret iz-među fudbalskih reprezentacija Jugoslavije i Izraela za učešće na Olimpijadi.
- 18.—22. april U Beogradu je održan Peti kongres Socijalističkog sa-veza radnog naroda Jugoslavije, na kome je kao de-legat Saveza učestvovao predsednik dr Albert Vajs. Na Kongresu je, pored ostalih delegacija iz inostran-stva, učestvovala i delegacija Ujedinjene radničke partije Izraela (MAPAM), sastavljena od Reuvena Ar-cija, političkog sekretara i člana CK, Jakova Amida, člana CK i glavnog urednika partijskog dnevnika „Al hamišmar“, i Josefa Šamira, urednika partijskog časopi-sa „Baššaar“. Po završetku kongresa delegacija je posetila Savez.
24. april U Beogradu je održana Prva savezna konferencija biv-ših jugoslovenskih ratnih zarobljenika, učesnika na-

rodnooslobodilačkog rata Jugoslavije, koja je, pored ostalog, usvojila i rezoluciju kojom oštro osuđuje nove pojave fašizma, rasizma i antisemitizma u Zap. Nemačkoj i drugim zemljama.

29. april U Beogradu je održana premijera jugoslovenskog filma „Deveti krug“ koji prikazuje skrivanje, ljubav i stradanje jevrejske devojke Ruť za vreme okupacije Zagreha.
30. april Povodom Prvog maja, u Prvoj osnovnoj organizaciji SSRN u Zagrebu, u okviru programa svečane akademije, učestvovao je sa nekoliko tačaka i pevački zbor zagrebačke Jevrejske opštine.
- april Za privremenog otpravnika poslova Poslanstva države Izrael u Beogradu postavljen je g. Cvi Loker, doskorašnji šef jednog odeljenja izraelskog Ministarstva spoljnih poslova.
- april—maj Delegacija Saveza sastavljena od Rubena Rubenovića, člana Izvršnog odbora, i Slavka Hohsingera, predsednika Jevrejske opštine u Splitu, učestvovala je na proslavi izraelskog nacionalnog praznika Dana nezavisnosti, u Hajfi.
1. maj Povodom Prvog maja, praznika rada, Savez je uputio pozdravni telegram Predsedniku Republike drugu Josipu Brozu Titu, na kome se Predsednik zahvalio Savezu.
- Terezija Morvaj, najstarija Jevrejka u Jugoslaviji, napunila je 103 godine života.
2. maj Stogodišnjica rođenja dra Teodora Hercla, osnivača modernog cionističkog pokreta.
3. maj Povodom nacionalnog praznika Izraela, Dana nezavisnosti, otpravnik poslova Izraelskog poslanstva u Beogradu g. Cvi Loker priredio je prijem za članove jevrejske zajednice.
- 14.—15. maj Predstavnici Saveza, predsednik dr Albert Vajs, potpredsednik dr Lavoslav Kadelburg i sekretar David Levi posetili su jevrejske ustanove i organizacije u Zagrebu i sa rukovodiocima istih razmotrili više tekućih pitanja i problema.

15. maj Povodom Dana pobede priređena je na Jevrejskom groblju u Beogradu svečana komemoracija Jevrejima, palim borcima i žrtvama fašističkog terora i ustanka u varšavskom getu.
18. maj Na sastanku komisije Istok-Zapad jugoslovenske nacionalne komisije ICOM-a i predstavnika Jugoslovenske nacionalne komisije za UNESCO, donet je, između ostalih, i zaključak da sve jevrejske dokumente i kulturne spomenike u našoj zemlji evidentira Istorijsko odeljenje Saveza.
19. maj Otvaranje Muzeja Saveza u Beogradu za širu javnost. Hor zagrebačke Jevrejske opštine nastupio je povodom Dana mladosti na sportskom stadionu prilikom ispraćaja štafete koja je nosila pozdrave Maršalu Titu.
22. maj U Zagrebu je održan sastanak koordinacionog odbora horova pri Izvršnom odboru Saveza.
23. maj U okviru proslave dvadesetpetogodišnjice osnivanja Naharije, podružnica Udruženja jugoslovenskih Jevreja u Nahariji organizovala je izložbu slika i kipova jugoslovenskih kipara i arhitektonskih spomenika Trogira.
25. maj Savez je čestitao šezdesetosmi rođendan Predsedniku Republike Josipu Brozu Titu, na čenu se Predsednik zahvalio.
27. maj Dr Zlatan Sremec, predsednik Republičkog veća Sabora NR Hrvatske, posetio je Jevrejski dom staraca u Zagrebu.
31. maj Intervju predsednika Saveza dra Alberta Vajsa uredniku lista „Ilustrovana Politika“ povodom hapšenja ratnog zločinca Adolfa Ajhmana.
- maj Delegacija Narodne omladine Jugoslavije boravila je u Izraelu dve nedelje kao gost omladinskih organizacija MAPAI i MAPAM.
- U Zagrebu je posle duge i teške bolesti umro Maks Zorger, urednik lista „Privredni pregled“, koji je neko vreme bio i član Izvršnog odbora Saveza i Uprave Jevrejske opštine u Beogradu.
- Povodom godišnje skupštine organizacije „Pokret protiv rasizma i antisemitizma“ u Parizu, Savez je uputio pozdravnu poruku.

- Član Izvršnog odbora Jevrejske opštine u Osijeku Arnold Kon prisustvovao je kao jedini preživeli Jevrejin iz Jugoslavije na proslavi petnaestogodišnjice oslobođenja zloglasnog logora u Mauthausenu.
- maj—jun U Beogradu je boravio g. Šaul Avigur, savetnik predsedništva izraelske vlade, koji je tom prilikom posetio i neke jevrejske organizacije i ustanove.
- U Zagrebu je kao gost jevrejske zajednice boravio g. Mozes Levin, predstavnik JOINT-a, iz Ženeve.
2. jun Savez i Jevrejska opština u Beogradu poslali su čestitku poznatom izraelskom kibucu Šar Haamakim povodom svečane proslave dvadesetpetogodišnjice njegovog osnivanja.
- 26.—30. jun U Bazelu je održan Peti kongres Međunarodnog saveća jevrejskih žena, kome su kao posmatrači prisustvovale Edita Vajs iz Beograda, Ruža Gostl iz Zagreba i Margita Pinto iz Sarajeva.
- 29.—30. jun Učešće dra Alberta Vajsa u sastavu delegacije Svetuskog jevrejskog kongresa na jednom radnom sastanku u Parizu u cilju utvrđivanja celishodnosti sazivanja jedne svetske konferencije o pitanjima jevrejske kulture i vaspitanja.
- jun Savez je uputio srdačnu čestitku Rodoljubu Čolakoviću, potpredsedniku Saveznog izvršnog veća, povodom odlikovanja Ordenom junaka socijalističkog rada.
- Fredsednik Saveza dr Albert Vajs posetio je Jevrejsku opštinu u Kelnu, gde je za članove Opštine održao predavanje o životu i radu jevrejske zajednice Jugoslavije.
- Povodom 100-godišnjice osnivanja velike humanitarne i kulturne organizacije Alliance Israelite Universelle Savez je za jubilarnu proslavu u Parizu uputio čestitku.
- Učešće Izraela na Trećoj međunarodnoj izložbi hemijske industrije na beogradskom sajmištu.
7. jul Povodom Sedmog jula — Dana ustanka naroda Srbije, Saveć za kulturu Srbije dodelio je nagradu i Enriku Josifu, asistentu Muzičke akademije u Beogradu i članu odbora Jevrejske opštine u Beogradu, za njegovo delo Koncert za klavir i orkestar.

jul

Otpravnik poslova Izraelskog poslanstva u Beogradu g. Cvi Loker napustio je Beograd i vratio se u Jerusalem.

Odlazak Dragolja Đurića, izvanrednog poslanika i opunomoćenog ministra Jugoslavije u Izraelu, na novu dužnost u Beograd.

Subotička sinagoga proglašena je za kulturno-istorijski spomenik i kao takva stavljena pod zaštitu države.

Narodni odbor Beograda dodelio je Jevrejskoj opštini u Beogradu iznos od 2 miliona dinara na ime pomoći za obnovu sinagoge i renoviranje kapele na Jevrejskom groblju.

Savez je posetio dr I. Roč, advokat iz Pariza, saradnik Svetskog jevrejskog kongresa i većeg broja jevrejskih instituta, sa suprugom.

Prilikom boravka u Jugoslaviji, ugledni novinar iz Latinske Amerike Mojses Gerber, politički dopisnik poznatog lista „El Plata“ i drugih južnoameričkih listova, intervjuisao je niz ličnosti iz javnog i kulturnog života naše zemlje, među kojima i predsednika Saveza dra Alberta Vajsa, koji mu je dao obaveštenja o životu i radu jevrejske zajednice u našoj zemlji.

jul—avgust

Savez je organizovao letovanje za oko 500 jevrejske dece i omladinaca na planini Jahorini, nedaleko od Sarajeva.

4.—18. avgust

Teodor Ast, jevrejski omladinac iz Beograda, učestvovao je na tradicionalnom letnjem seminaru IUJF (Inter University Jewish Federation) engleske studentske organizacije, koji je uz pomoć Svetske unije jevrejskih studenata održan u Newport Pagnell (Engleska).

5. avgust

Savez je posetio A. Šulman, saradnik „Jewish Daily Forward“-a iz Njujorka, sa sedištem u Pa.izu.

26. avgust

Pedesetogodišnji rođendan dra Lavoslava Kadelburga, potpredsednika Saveza.

28. avgust

Fudbalski klub „Makabi“ iz Hajfe odigrao je prijateljsku utakmicu sa „Vojvodinom“ u Novom Sadu.

avgust

Profesor Poljoprivrednog fakulteta u Beogradu dr Branislav Milosavljević govorio je na Međunarodnoj konferenciji „O ulozi nauke u napretku mladih zemalja“ u Izraelu, o radničkim savetima u Jugoslaviji.

Muzej Saveza i Savez posetio je prof. Rozenbaum iz Tel Aviva, ugledna ličnost izraelske medicinske nauke.

Savez je poslao jevrejskim opštinama u Zagrebu, Sarajevu, Subotici, Osijeku i Zemunu duplikate knjiga iz svoje biblioteke.

Prilikom boravka u Jugoslaviji, Debora Miler, rukovodilac odeljenja za letovanje i rad sa omladinom pri evropskoj centrali JOINT-a u Ženevi, posetila je letovalište jevrejske omladine na Jahorini i jevrejske opštine u Beogradu, Zagrebu i Sarajevu.

avgust—
septembar

Učešće Izraela na Četvrtom međunarodnom sajmu tehnike u Beogradu.

2. septembar

Savez je posetio indijski ambasador u Jugoslaviji dr A. J. Jung, koji se interesovao za istoriju Jevreja u jugoslovenskim zemljama, kao i za sadašnji život i rad naše zajednice.

5. septembar

Savez je priredio prijem u čast dra Cvi Azarije, rabina Jevrejske opštine u Kelnu, i njegove supruge. C. Azarija (Herman Helfgot) je naš zemljak.

11. septembar

Udruženje jugoslovenskih Jevreja u SAD svečano je osvetilo svoj Dom u Njujorku.

25. septembar

U Osijeku je svečano osvećen nadgrobni spomenik Regini Vanjtraub, velikoj dobrotvorki Jevrejskog doma staraca u Zagrebu.

30. septembar

U Jevrejskom domu staraca u Zagrebu svečano je proslavljen stoti rođendan štićenice Terezije Glikstal.

septembar

Učešće Izraela na Zagrebačkom velesajmu.

Učešće omladinske delegacije Izraela na Međunarodnom omladinskom seminaru „Mir, borba protiv kolonijalizma i pomoć nerazvijenim zemljama“ koji su u

Dubrovniku organizovali Narodna omladina Jugoslavije i Savez studenata Jugoslavije.

U Beogradu je boravio prof. Ber Mark, direktor Jevrejskog istorijskog instituta pri Poljskoj akademiji nauka u Varšavi, poznati naučni radnik i pisac, koji je održao predavanje sa temom: „Učešće Jevreja Poljske u otporu protiv fašizma“.

Učešće Izraela na Šestom međunarodnom sajmu vina i Prvom jugoslovenskom sajmu voćnih sokova u Ljubljani.

3. oktobar U Zagrebu je u 104. godini života umrla Terezija Morvaj, jedna od najstarijih žena u Zagrebu i najstarija Jevrejka u Jugoslaviji.
5. oktobar Jevrejski dom staraca u Zagrebu posetila je jedna grupa socijalnih radnika iz NR Srbije.
12. oktobar Pevački zbor zagrebačke Jevrejske opštine nastupio je u dvorani Narodnog univerziteta u Zagrebu na tribini „Mladi za mlade“ na koncertu omladinskih pevačkih zborova.
31. oktobar U Izraelu je naprasno preminuo Jehuda Gideon, novoimenovani poslanik države Izrael u Jugoslaviji, koji je tih dana trebalo da preuzme novu dužnost.
- oktobar Muzej Saveza dobio je od gđe Pauline Albala iz Kalifornije privatni arhiv njencg pok. muža dra Davida Albale, poznatog jevrejskog javnog radnika Jugoslavije.
- Savez je uputio pozdrav povodom svečane proslave u Izraelu 40-godišnjice Prvog sleta jevrejske omladine u Jugoslaviji, koji je održan 1920. godine u Osijeku.
- Predsednik Saveza dr Albert Vajs prisustvovao je godišnjoj konferenciji jevrejskih humanitarnih organizacija, koja je održana na poziv JOINT-a u Ženevi.
- novembar
7.—13. U čast oslobođenja glavnog grada Makedonije, Skopija (13. novembra 1944.), Državni arhiv NR Makedonije priredio je „Nedelju arhiva“, kojom su prilikom u izlozima u glavnoj ulici Skoplja bili izloženi dokumenti iz istorije mlade republike Makedonije. Jedan izlog bio je posvećen istoriji i dokumentaciji o strada-

- nju makedonskih Jevreja i dokumentima iz prvih dana života Jevreja u oslobođenoj zemlji.
25. novembar U Savezu su svečano predate nagrade autorima za najbolje radove na Šestom nagradnom konkursu Saveza.
26. novembar Novoimenovani izvanredni poslanik i opunomoćeni ministar Jugoslavije u državi Izrael, Jože Zemljak, pred svoj odlazak na novu dužnost, posetio je Savez.
29. novembar Povodom Dana Republike, Savez je poslao čestitku Predsedniku Republike Josipu Brozu Titu.
- novembar Završen je Šesti nagradni konkurs Saveza i nagradni konkurs iz Fonda Romana Šmucera za naučne i književne radove sa jevrejskom tematikom. Na konkursu su nagrađena tri rada iz oblasti naučnih i deset radova iz oblasti književnosti, a tri su otkupljena.
- Na poziv Saveza boraca narodnooslobodilačkog rata naroda Jugoslavije, Izvršni odbor Saveza doneo je odluku da jevrejska zajednica Jugoslavije učestvuje u opštenarodnoj proslavi dvadesetogodišnjice ustanka i početka narodnooslobodilačke borbe koja će se širom naše zemlje održati tokom 1961. godine.
- Savez i jevrejske ustanove u Beogradu posetili su g. i gđa R. Gajl, ugledni jevrejski javni radnici iz SAD.
- U Sarajevu je boravio Vito Morpurgo, profesor na Univerzitetu u Bariju, koji se bavi proučavanjem srpskohrvatskog jezika. Prilikom boravka u Sarajevu, pokazao je naročiti interes za folklor i etnologiju sefardskih Jevreja.
3. i 4. decembar Koordinacioni odbor ženskih sekcija pri Savezu održao je konferenciju u Zagrebu.
16. decembar G. Jakob Jofe, pomoćnik ministra narodnog zdravlja u Izraelu, posetio je Jevrejski dom staraca u Zagrebu.
18. decembar Hor Jevrejske opštine u Beogradu priredio je koncert u Narodnom pozorištu u Sarajevu.
27. decembar Deca osnovne škole na Bukovcu kod Maksimira priredila su u Jevrejskom domu staraca u Zagrebu novo-

godišnju priredbu i čestitali štíćenicima Novu 1961. godinu.

decembar

Učešće jevrejske dece iz Jugoslavije na Osmoj izložbi slikarstva i skulpture u Londonu u organizaciji Jewish Child's Day-a.

Povodom smrti markiza od Riddinga, uglednog britanskog državnika, člana jedne od najpoznatijih jevrejskih porodica u Engleskoj, Savez je izrazio svoje saučesće.